

ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: ПАРТНЕРСЬКА ОРІЄНТАЦІЯ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

- 1. Сутність та принципи педагогіки партнерства**
- 2. Теоретичні засади педагогіки партнерства**
- 3. Психологічні передумови партнерства**
- 4. Індикатори партнерства**

Педагогіка партнерства – напрям педагогіки, що являє собою систему методів і прийомів виховання і навчання на засадах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості.

В основі педагогіки партнерства – **спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками**. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат [1].

Сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини, забезпеченні їй права на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути такою, якою вона є, а не такою, якою хоче її бачити вчитель [1]. Педагогіка партнерства – підхід, що спрямований на розвиток максимально **продуктивних і здорових відносин** у процесі навчання.

Основні принципи

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах, стосунках;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [1].

Партнерство з учнями

Істотним моментом тут є визнання права на існування «негативних проявів і якостей особистості». Необхідним є поєднання ідеї «ненав'язливої допомоги», свободи вибору, опосередкованого впливу й ідеї активної педагогічної дії, керівництва освітнім процесом [3].

Співпраця з батьками

- постійне спілкування (індивідуальні зустрічі з батьками, батьківські збори, зустрічі групи батьків, тижневі або місячні інформаційні бюлетені, обмін книжками, святкові заходи, батьківські кімнати);
- залучення батьків до освітнього процесу (батьки як помічники вчителя) [5].

Форми партнерства вчителів

- **Співучителювання**
- **Шкільні команди**
- **Вчительські професійні спільноти**

Значення

Керівник освітнього напрямку OECD **Андреас Шляйхтер** у своїй книжці “[Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття](#)” наголошує, що **серед молоді, яка відчуває, що вони складають частину шкільної громади, набагато більша ймовірність отримати кращі академічні результати й бути більш умотивованими у школі.**

Натомість, несприятливі стосунки між учителем і учнем, як видається, підривають впевненість учнів і ведуть до посилення хвилювання. У середньому в різних країнах учні десь на 62% частіше повідомляли про відчуття напруження під час навчання і на 31% частіше – про хвилювання перед тестуванням, якщо їхній вчитель вважає, буцімто вони не такі розумні, як є насправді.

Вплив соціальних чинників на середній бал випускників початкової школи із математики

Базовий бал - це оцінка середнього бала учнів, рідні яких розмовляють з ними про навчання, перевіряють їхні домашні роботи й допомагають виконувати їм домашні завдання кілька разів на місяць, а також завжди або майже завжди допомагають розібратися з новою темою з математики.

кожного або майже кожного дня

+9,9 бала

кілька разів на тиждень

+7,2 бала

кілька разів на місяць - 190,8 бала

Як часто рідні розмовляють із тобою про навчання?

ніколи або майже ніколи

-8,1 бала

ніколи або майже ніколи

+2,1 бала

кілька разів на місяць - 190,8 бала

Як часто рідні перевіряють чи ти зробив/зробила домашню роботу?

кожного або майже кожного дня

-1,3 бала

кілька разів на тиждень

-1,9 бала

кілька разів на місяць - 190,8 бала

Як часто рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання?

ніколи або майже ніколи

-0,3 бала

кілька разів на тиждень

-0,7 бала

кожного або майже кожного дня

-6,9 бала

ніколи або майже ніколи

+21,8 бала

рідко

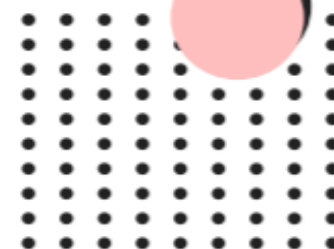
+11,9 балів

іноді

+10,0 балів

завжди або майже завжди - 190,8 бала

Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з математики?

Теоретичні засади педагогіки партнерства – гуманістична педагогіка

Карл Роджерс вважав, що учень має вроджену здатність до розвитку, до самореалізації, яка при її вивільненні веде до прояву ініціативи та глибокого засвоєння знань. Ці процеси вивільняються тільки, коли вчитель встановлює **партнерські стосунки з учнем**, проявляє цікавість до його внутрішнього світу, інтересів та захоплень [2].

Теоретичні засади педагогіки партнерства

Гуманістична педагогіка (К.Роджерс)

«Відмінності між людьми, право кожної людини реалізовувати свій досвід по-своєму і знайти в ньому свій смисл – це безцінні можливості життя» (К.Г.Роджерс).

Педагогічна позиція вчителя – фасилітатора виходить із системи настанов, які реалізуються в процесах міжособистісної взаємодії з дітьми.

1. «Істинність», «відкритість», «конгруентність» – відкритість вчителя власним думкам і переживанням, здатність вільно і відкрито виражати і транслювати їх учням.
2. «Безумовне позитивне прийняття», «довіра» – особистісна впевненість вчителя у можливостях і здібностях учнів, прийняття їх цілісно, а не обумовлено.
3. «Емпатійне розуміння» – здатність вчителя бачити внутрішній світ і поведінку кожного учня з його внутрішньої позиції [4].

Теоретичні засади педагогіки партнерства

К.Роджерс запропонував **людиноцентрований підхід** у навчанні, який передбачає не просто накопичення інформації учнем, а зміну внутрішнього чуттєво-когнітивного досвіду, пов'язаного з усією особистістю.

Розрізняв:

- *примусове учіння*, спрямоване на засвоєння значень, оцінюване і регульоване ззовні;
- *вільне і самотійне учіння*, ініційоване і оцінюване самим учнем, спрямоване на засвоєння смислів як елементів особистого досвіду, *осмислене*. Самостійне учіння передбачає розвиток здатності робити особистісний вибір [4].

Психологічно здорова особистість (за К.Роджерсом)

- ці люди відкриті для внутрішнього і зовнішнього світу;
- цінують спілкування; відкидають лицемірство, обман, лукавство;
- відчують певну недовіру до сучасної науки і технологій;
- більшою мірою прагнуть до цілісного життя;
- постійно перебувають у процесі самовдосконалення;
- піклуються про інших і завжди готові допомогти тим, хто потребує їх допомоги;
- відчують безпосереднє єднання з природою і готові захищати її;
- відчують антипатію до роздутих відсталих бюрократичних інститутів;
- довіряють своєму досвіду і відчують недовіру до зовнішніх авторитетів;
- частіше всього байдужі до матеріальних стимулів і нагород, можуть жити в достатку, але не зазнають сильної потреби в цьому;
- це люди, які знаходяться в духовному пошуку, які хотіли б знайти сенс і мету життя [2].

Теоретичні засади педагогіки партнерства

Концепція самоефективності (А. Бандура)

Академічна самоефективність – це судження людини про свою здатність досягати бажаних результатів у навчанні. Ключовий чинник її формування – **співпраця і підтримка**. Самоефективність впливає на зусилля, наполегливість і залученість учнів, які вибудовують свій процес навчання і як результат свої досягнення. Учні з високою самоефективністю наполегливо долають труднощі, обирають більш складні навчальні стратегії, мають більш високу мотивацію до навчання, тому стають успішними [8].

Теоретичні засади педагогіки партнерства

Психоаналітична педагогіка (З.Фрейд, А.Фрейд)

Виховний вплив на дитину необхідно обмежити, це сприятиме формуванню толерантного «Над-Я». Певні заборони, які дорослі використовують стосовно дітей, є небезпекою для формування їх соціальної поведінки. Необхідно шукати компроміс між надто вільним і надто суворим вихованням, між тотальним задоволенням і фрустрацією [6].

Теоретичні засади педагогіки партнерства

Перед початком педагогічної діяльності вчитель має розібратися з власними внутрішніми складнощами і конфліктами, «в іншому випадку діти будуть служити просто більш-менш придатним матеріалом для вирішення власних проблем вихователя і прояву його несвідомого». Вихователь зазвичай має справу з двома дітьми: з тим, який зараз перед ним, і з тим, кого він витіснив в собі самому (*З. Бернфельд*). Мається на увазі, що педагог буде прагнути діяти так, щоб викликати у вихованця схожі, випробувані колись самим педагогом переживання, або займе позицію ідеалізованого батька, дозволяючи своєму учневі робити все те, що хотілося робити в дитинстві самому педагогу [6].

ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Ерік Берн припустив, що в певний момент часу люди можуть перебувати в одному з Его-станів («Батько», «Дорослий» або «Дитина»).

Стан Его (Е. Берн) – відносно незалежний і відособлений у внутрішньому світі стан і способи поведінки, названий «Батько», «Дорослий» або «Дитина».

ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Перебуваючи в Его-стані *Батька*, людина відтворює поведінку своїх реальних батьків або інших осіб, наділених владою (парентальних фігур), які в дитинстві викликали певне враження.

Перебуваючи в Его-стані *Дитини*, людина відтворює відчуття, переживання, судження, поведінку, притаманні їй в минулому, коли вона була маленькою.

У Дорослому Его-стані людин перебуває в максимальному контакті з реальністю.

ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Звертаючись до інших, людина сама знаходиться в одному з перелічених Его-станів та спрямовує повідомлення до певного Его-стану співрозмовника. Зі свого боку, співрозмовник, відповідаючи, також знаходиться в певному Его-стані та спрямовує повідомлення до певного Его-стану свого співрозмовника. У такий спосіб відбувається трансакція (обмін повідомленням та відповіддю).

Теоретичні засади педагогіки партнерства

- навчання без примусу (Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинський, С. Лисенкова, В. Шаталов), що передбачає виключення всіх засобів примусу з арсеналу педагогічних засобів;
- ідея важкої мети (С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає у тому, що перед усіма учнями ставиться складна мета, водночас учитель всіма засобами має налаштувати учнів на її досягнення, вселити в них упевненість у перемозі над труднощами;
- ідея опори (Є. Ільїн, І. Іванов, С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає у наданні учням опорних знаків (символів, схем, таблиць, слів тощо) для забезпечення кращого розуміння, структурування, запам'ятовування матеріалу, а також для побудови відповіді;
- вільний вибір (Ш. Амонашвілі, І. Волков, С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає у наданні дитині свободи вибору у процесі навчання, тобто учень може обирати завдання, задачу, тему твору;

Теоретичні засади педагогіки партнерства

– ідея випередження (І. Волков, С. Лисенкова, Б. Нікітін, В.Шаталов) дозволяє включати у програму більш складний матеріал, об'єднувати його в блоки, починати заздалегідь вивчати складні теми, закладати перспективу вивчення теми наступного уроку;

– ідея відповідної форми (І. Волков, Є. Ільїн, В. Шаталов) полягає в тому, що урок за своєю формою має відповідати предмету, що вивчається; реалізується через обізнаність, креативність, відкритість, здатність результативно вирішувати творчі завдання, незалежність суджень, спрямованість на творчі досягнення, володіння інтерактивними технологіями;

Теоретичні засади педагогіки партнерства

– інтелектуальне поле класу (І. Волков, С. Лисенкова, В. Шаталов, М. Щетинін) передбачає створення загальних життєвих цілей та цінностей у класі, для розвитку здібностей та нахилів, творчості кожної дитини в діяльності;

– самоаналіз (Ш. Амонашвілі, Є. Ільїн, І. Іванов, В. Караковський, В. Шаталов, М. Щетинін) реалізує ідею колективного аналізу та оцінювання діяльності кожного учня за умови володіння педагогом прийомами рефлексії, емпатії, а також здатності аналізувати та розуміти власні дії, здатності до самопізнання [1].

Орієнтири для розрізнення партнерської та традиційної моделей ШКОЛИ

Партнерська орієнтація

Чітке зобов'язання працювати разом, щоб сприяти заохоченню навчальних досягнень дитини

Часте спілкування двосторонньої спрямованості

Заохочується культура розмаїття і визнається важливість внеску розмаїття у творення позитивного навчального середовища

Ролі чіткі, означені спільно і з метою підтримки

Цілі для учня/студента визначені спільно і можуть делегуватися

Плани спільно-конструйовані зі згодою щодо ролей вчителя

Традиційний підхід

Підкреслюється виключна роль шкіл

Комунікацію переважно ініціює школа, вона є проблемо-центричною

“Один розмір для всіх” – культурні відмінності, те, що потрібно подолати

Ролі сепаровані, і є значна дистанція для участі

Ролі визначені школою, іноді – батьками

Освітні плани визначені в односторонньому порядку

Психологічні передумови партнерства

- Цінності партнерства;
- Важливість задоволення потреб у безпеці;
- Правила спілкування (повага до особистих кордонів, Я-повідомлення);
- Розуміння емоцій, допомога у їх конструктивному відреагуванні.

Психологічні передумови партнерства

Література

1. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/707221/1/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>
2. Роджерс К. Становление личности. Взгляд на психотерапию. – М.: Ин-т общегуманитарных исследований. – 2016. – 240 с.